

VENDIMI DHE GJETJET

Data e miratimit: 29 qershor 2021

Nr. i lëndës: 2016-16

Dobriwoje Vukmirović

kundër

EULEX-it

Paneli për Shqyrtimin e të Drejtave të Njeriut i mbledhur më 29 qershor 2021, ku të pranishëm ishin anëtarët e paraqitur në vijim:

Znj. Anna AUTIO, kryesuese
Z. Petko PETKOV, anëtar

Ndihmuar nga:
Z. Ronald Hooghiemstra, zyrtar ligjor

Pas shqyrtimit të ankesës së lartpërmendur, e cila është dorëzuar në pajtim me Veprimin e Përbashkët të Këshillit 2008/124/CFSP të datës 4 shkurt 2008, Konceptin Llogaridhënës të EULEX-it të datës 29 tetor 2009 për themelimin e Panelit për Shqyrtimin e të Drejtave të Njeriut dhe Rregullores së Punës së Panelit, e ndryshuar për herë të fundit më 11 dhjetor 2019.

Pas shqyrtimit përmes mjeteve elektronike, në përputhje me Rregulloren 13(3) të Rregullores së Punës së Panelit, u vendos si në vijim:

I. PROCEDURA PRANË PANELIT

1. Ankesa në këtë rast është regjistruar më 30 qershor 2016.
2. Me shkresën e datës 1 korrik 2016, Paneli ka informuar Misionin për Sundimin e Ligjit të Bashkiky Evropian, EULEX-i Kosovë ("Misioni") se kjo lëndë ishte regjistruar.
3. Më 28 qershor 2017, Paneli i ka kërkuar ankuesit të ofronte informata në lidhje me ankesën e tij. Ankuesi fillimisht u përgjigj përmes përfaqësuesit për familjet serbe të Qendrës së Burimeve të Personave të Zhdukur (QBPZh), një OJQ me qendër në Prishtinë, se ai nuk kishte informacion të mëtejshëm në lidhje me këtë rast.
4. Më 20 shtator dhe 17 tetor 2017, Paneli i ka dërguar dy kërkesa shtesë përmes përfaqësuesit të lartpërmendur të QBPZh-së. Nuk ishin pranuar informata shtesë.

5. Më 8 dhjetor 2017, Paneli ia ka dërguar një deklaratë të fakteve dhe pyetjeve shefit të Misionit (ShM-së), EULEX-i Kosovë, duke e ftuar atë që të parashtrojë përgjigjet e saj dhe vërejtjet me shkrim mbi ankesat jo më vonë se me datën 26 janar 2018.
6. Përmes letrës së datës 19 janar 2019, nga Misioni ishte kërkuar përsëri që të japë përgjigje për pyetjet deri më 16 shkurt 2019.
7. Me letrën e datës 8 prill 2019, nga Misioni u kërkuua përsëri të ofronte përgjigje në pyetjet sa më shpejt që të ishte e mundur.
8. Më 25 korrik 2019, ushtruesi i detyrës së ShM-së ka paraqitur vërejtjet e tij në lidhje me lëndën.
9. Më 30 korrik 2019, letra e ushtruesit të detyrës së ShM-së ishte dërguar për informacion ankuesit, të cilit iu dha afat deri më 2 shtator 2019 që të ofronte parashtresa të tjera në përgjigje të asaj letre.
10. Ankuesi nuk e shfrytëzoi mundësinë për të bërë parashtresa shtesë.
11. Më 12 shkurt 2020, Paneli e gjeti lëndën të pranueshme në lidhje me shkeljet e pretenduara të neneve 2, 3 dhe 13 të Konventës Evropiane për të Drejtat e Njeriut. Në atë vendim, Paneli u kërkoi palëve që të adresojnë pyetjet vijuese:

1. **Ankuesi:** Ju lutemi jepni informacion në lidhje me sa vijon:

- i. Çfarë kontakti keni pasur me Misionin e EULEX-it gjatë periudhës 2008-2016 në lidhje me këtë rast? Në veçanti, cila ishte natyra dhe shtrirja e kontakteve tuaja me Institutin e Mjekësisë Ligjore të EULEX-it?
- ii. Nëse nuk keni kontaktuar me subjektet e lartpërmendura në lidhje me këtë rast gjatë periudhës 2008-2016, ju lutemi përshkruani arsyen/arsyet pse nuk e keni bërë këtë.
- iii. A jeni në dijeni për ndonjë përpjekje të autoriteteve vendore për të hetuar këtë rast?
- iv. Ju lutemi përshkruani efektin - financiar, ligjor, personal dhe emocional - që zhdukja e të afërmit tuaj ka pasur mbi ju.
- v. Ju lutemi, gjithashtu, përshkruani si evolucion këto efekte (nëse ato ndodhën) pas zbulimit dhe identifikimit të trupit të vëllait tuaj në vitin 2004.
- vi. Konsideroni nevojën për të bërë parashtresa në lidhje me nenin 13 të Konventës nëse ato devijojnë në çfarëdo mënyre domethënëse nga parashtresat në lidhje me nenet 2 dhe 3 të Konventës.

2. **MISIONI:** Ju lutemi jepni informacion në lidhje me sa vijon:

- i. Çfarë hapash, nëse kishte ndonjë, mori Misioni për të hetuar rastin?
- ii. Cilët ishin elementët që e çuan Misionin në përfundimin se “duket se dosja e lëndës iu dorëzua EULEX-it si ‘dosje e mbyllur e personave të zhdukur’”?

- iii. A ishin ndarë dosjet që kishin të bënin me këtë rast në posedim të Institutit për Mjekësi Ligjore, ndonjëherë me prokurorët e EULEX-it? Nëse jo, cila është arsyeja?
 - iv. Cilat hapa (nëse ka pasur) janë ndërmarrë nga Misioni për të siguruar bashkërendimin midis organeve të ndryshme të tij për të centralizuar dhe shkëmbyer informacione që kanë të bëjnë me hetimin në vazhdim e sipër të veprave të rënda penale, përfshirë rastet e “zhdukjeve me forcë”?
 - v. A është Misioni kompetent për të monitoruar këtë rast kur autoritetet vendore nuk e kanë nisur ndonjë hetim për të? Nëse jo, çfarë është i autorizuar të bëjë Misioni kur, sipas mendimit të tij, autoritetet vendore dështojnë t’i përmbushin detyrimet e tyre - procedurale - sipas nenit 2 ose 3 të Konventës?
 - vi. Çfarë kontaktesh, nëse ka pasur, Misioni kishte me të afërmit e të zhdukurve dhe ankuesin në veçanti?
 - vii. Çfarë informacioni, nëse ka pasur, në lidhje me përpjekjet e tij hetimore, kur dhe me çfarë mënyre Misioni ia dha të afërmit të zhdukur?
 - viii. Nëse Misioni nuk dha ndonjë informacion, pse jo?
 - ix. A ishte transferuar dosja e lëndës që kishte të bënte me këtë lëndë autoriteteve vendore? Nëse po, kur?
 - x. Në mungesë të një hetimi të kësaj lënde nga Misioni, a ka ofruar Misioni ndonjë lloj lehtësimi ose mjete juridik për ankuesin?
12. Palëve iu kërkua të paraqesin parashtrimet e tyre jo më vonë se data 15 prill 2020.
 13. Përmes porosisë elektronike të datës 10 prill 2020, Misioni kërkoi zgjatje të afatit për një muaj që ai të paraqesë vërejtjet e tij.
 14. Më 14 prill 2020, Paneli zgjati afatin përfundimtar deri në 15 maj 2020.
 15. Më 20 maj 2020, Misioni paraqiti përgjigjet dhe vërejtjet e tij mbi meritat e ankesës.
 16. Më 8 korrik 2020, komentet e Misionit iu dërguan ankuesit për informacion.
 17. Për shkak të pandemisë së virusit korona dhe pezullimit që rezultoi me pezullimin e shërbimeve postare në Kosovë, ankuesi nuk ishte në gjendje të ofrojë komente brenda afatit të caktuar.
 18. Më 3 dhjetor 2020, ankuesi u ftua edhe një herë të paraqesë komentet e tij mbi meritat e lëndës së tij deri më 18 dhjetor 2021. Kjo letër me sa duket nuk u dorëzua kurrë.
 19. Me një letër të datës 10 shkurt 2021, ankuesit përsëri iu ofrua një mundësi e re për të dhënë komente mbi meritat e ankesës së tij deri më 19 mars 2021.
 20. Asnjë përgjigje ndaj pyetjeve të Panelit ose vërejtje mbi meritat e lëndës nuk u mor nga ankuesi.

II. PËRBËRJA E PANELIT

21. Pas dorëheqjes së një prej anëtarëve të tij të përhershëm dhe dorëheqjes së anëtarit të tij, i cili ishte anëtar i stafit të Shtyllës së Monitorimit të Misionit, Paneli do të shqyrtojë këtë lëndë me vetëm dy anëtarë, në përputhje me rregullat 11 dhe 14 të rregullores së punës së Panelit.

III. FAKTET

22. Faktet, siç paraqiten nga ankesa, mund të përmbliidhen si më poshtë.
23. Me datën ose rreth datës 15 qershor 1999, vëllai i ankuesit, Milivoje Vukmirović, ishte parë për herë të fundit në rrugën Kralja Petra, në pjesën jugore të Mitrovicës.
24. Më 18 qershor 1999, ankuesi raportoi në Mitrovicë në zyrën e Departamentit të Sigurisë së Ministrisë së Punëve të Brendshme të Republikës së Serbisë se vëllai i tij, Milivoje Vukmirović, kishte humbur.
25. Më 17 janar 2000, Komiteti Ndërkombëtar i Kryqit të Kuq (KNKK) hapi një kërkesë për gjurmim për Milivoje Vukmirovićin.
26. Më 19 korrik 2004, trupi i Milivoje Vukmirovicit ishte gjetur dhe identifikuar nga Zyra për Personat e Zhdukur dhe Mjekësia Ligjore e Misionit të Kombeve të Bashkuara në Kosovë (UNMIK).
27. Më 21 tetor 2004, Zyra për Personat e Zhdukur dhe Mjekësi Ligjore e UNMIK-ut konfirmoi identifikimin e trupit përmes analizave të ADN-së.
28. Më 21 tetor 2004, Zyra e Ekzaminuesit Mjekësor, Departamenti i Drejtësisë i UNMIK-ut, lëshoi një certifikatë të vdekjes për Milivoje Vukmirovićin. Shkaku i vdekjes ishte verifikuar nga një autopsi dhe ishte regjistruar si "plagë me armë në pjesën e pasme të kokës".
29. Më 23 nëntor 2004, mbetjet mortore të Milivoje Vukmirovicit i ishin dorëzuar ankuesit nga Zyra për Personat e Zhdukur dhe Mjekësi Ligjore e UNMIK-ut.

IV. PARASHTRIMET E PALËVE

Ankuesi

30. Ankuesi pretendon se gjatë ushtrimit të mandatit të tij ekzekutiv, EULEX-i Kosovë duhej të kishte hetuar zhdukjen dhe vrasjen e vëllait të tij dhe me faj nuk e ka bërë këtë në kundërshtim me të drejtat themelore të tij dhe të vëllait të tij.

Misioni

31. Parashtrësat e Misionit mbi meritat e kësaj lënde u morën më 20 maj 2020.
32. Në përgjigje të pyetjes së Panelit se cilat hapa, nëse ka pasur, ishin ndërmarrë nga Misioni për të hetuar këtë rast, Misioni u përgjigj se:

"EULEX-i Kosovë (këtu e tutje: 'EULEX-i 'ose' Misioni ') nuk e hetoi këtë rast dhe është plotësisht i vetëdijshëm se kjo duhet të jetë tmerrësisht zhgënjyese për ankuesin dhe të afërmit e tjerë të Milivoje Vukmirovićit. Nuk ka dyshim se zhdukja dhe vrasja e

Milivoje Vukmirovićit ishte një krim i rëndë. Misioni dëshironte që ai të hetojë të gjitha krimet e kryera gjatë, në kontekstin e tij ose si pasojë e konfliktit në Kosovë. Sidoqoftë, meqenëse burimet e tij nuk ishin të pakufizuara, EULEX-it iu desh t'i jepte përparësi lëndëve të caktuara ndaj të tjerëve dhe ai i dha përparësi dosjeve të krimeve të luftës 'të trashëguara nga UNMIK-u si hetime' aktive 'ose' joaktive' ndaj dosjeve të personave të zhdukur”.

33. Në përgjigje të pyetjes së Panelit lidhur me elementet që e çuan Misionin në një përfundim se "duket se dosja e lëndës iu dorëzua EULEX-it si një dosje e' mbyllur e personit të zhdukur", Misioni u përgjigj se,

“Gjatë kohës së UNMIK-ut, rastet e personit të zhdukur' duket se janë hetuar nga policia e UNMIK-ut vetëm për të përcaktuar vendndodhjen, ose vdekjen e atyre që raportohen të zhdukur; Dosjet e lëndëve i kaluan departamentit që merrej me hetime penale, vetëm pasi personi i zhdukur ishte gjetur ose i vdekur ose i gjallë.

Eshtrat e Milivoje Vukmirovicit u identifikuan nga Zyra e UNMIK-ut për Personat e Zhdukur dhe Mjekësinë Ligjore - OMPF në 2004. Certifikata e vdekjes tregonte se ai kishte pësuar një vdekje të dhunshme. Sidoqoftë, 'Njësia e UNMIK-ut për Krimet e Luftës dhe Seksioni për zhvarrosje' Raporti i Rishikimit të Analizës së lëndës, i përfunduar më 15 korrik 2008, tregoi se informacioni mbi shkakun e vdekjes nuk ishte në dispozicion. Aty gjithashtu u përmend që, pasi kontrolloi një bazë të të dhënave, njësia kuptoi se ndërkohë ishin gjetur eshtrat e Milivoje Vukmirovicit dhe se 'lënda e personit të zhdukur' mund të shënohej si "e mbyllur" dhe t'i kalohej sektorit të hetimit. Meqenëse në kuadër të dorëzimit nga ana e UNMIK-ut, Njësia për Hetimin e Krimeve të Luftës e EULEX-it NJHKL nuk mori asnjë dosje në lidhje me një hetim penal në këtë rast të veçantë, Misioni konkludon se informacioni në lidhje me gjetjen e Milivoje Vukmirovicit dhe shkakun e vdekjes së tij nuk ishte përpunuar dhe dërguar në seksionin e hetimit. Kjo është arsyeja pse në vërejtjet e tij fillestare të korrikut 2019 EULEX-i bëri deklaratën e cituar në pyetjen e Panelit më lart”.

34. Lidhur me faktin nëse dosjet në lidhje me këtë rast në posedim të Institutit për Mjekësi Ligjore janë ndarë apo jo me prokurorët e EULEX-it, Misioni deklaroi se,

“Për sa Misioni është në dijeni, dosjet që kanë të bëjnë me këtë rast në posedim të Institutit të Mjekësisë Ligjore nuk u ndanë me prokurorët e EULEX-it”.

35. Në përgjigje të pyetjes, 'Cilat hapa (nëse ka pasur) janë ndërmarrë nga Misioni për të siguruar bashkërendimin midis organeve të tij të ndryshme për të përqendruar dhe shkëmbyer informacione që kanë të bëjnë me hetimin e vazhdueshëm të veprave të rënda penale, përfshirë rastet e "zhdukjeve me forcë" Misioni u përgjigj se,

“Si një praktikë e përgjithshme, sa herë që NJHKL dhe prokurorët e EULEX-it në PSRK ishin duke hetuar raste specifike, ata u drejtoheshin njësive të tjera për të përcaktuar nëse ekzistonte ndonjë informacion shtesë ose dokument në zyrat e tyre përkatëse”.

36. Në pyetjen nëse Misioni është kompetent për të monitoruar këtë rast pa autoritetet vendore që kanë filluar një hetim mbi të, dhe nëse jo, çfarë është i autorizuar Misioni për të bërë kur, sipas tij, autoritetet vendore nuk arrijnë të përmbushin procedurat – obligimet e tyre sipas nenit 2 ose 3 të Konventës, Misioni u përgjigj se,

”Në mandatin e tij aktual, EULEX-i monitoron rastet dhe gjykimet e zgjedhura në institucionet e drejtësisë penale dhe civile të Kosovës. Kjo përfshin por nuk kufizohet në rastet që u janë dorëzuar institucioneve kompetente të Kosovës. Rastet e zgjedhura monitorohen nga faza hetimore deri në ekzekutimin e dënimit. Në zbatimin e mandatit

të tij të monitorimit EULEX-i respekton plotësisht parimin e pavarësisë së gjyqësorit. Prandaj Misioni nuk mund të këshillojë institucionet e Kosovës për raste individuale, as nuk mund t'i rekomandojë që t'i japin përparësi një lëndë ndaj të tjerave ose të fillojnë ndonjë hetim. Sidoqoftë ai mund të mbështesë autoritetet kompetente duke ofruar rekomandime dhe ndihmë që adresojnë çështje sistematike”.

37. Lidhur me atë se çfarë kontakte, nëse kishte ndonjë, kishte Misioni me familjarët e të zhdukurve dhe ankuesin në veçanti, Misioni përsëriti se nuk duket të ketë pasur kontakte të drejtpërdrejta me ankuesin ose anëtarët e tjerë të familjes.
38. Në lidhje me pyetjen nëse Misioni kishte shkelur ose jo të drejtat e ankuesit sipas neneve 2, 3 dhe 13 të Konventës, Misioni dha komentet e mëposhtme,

“Së pari, EULEX-i nuk konteston se ai kishte si mandat të hetonte zhdukjen e Milivoje Vukmiroviçit dhe në fakt, ai nuk e kontestoi kompetencën *ratione materiae* të Panelit mbi këtë lëndë sipas nenit 2 të Konventës. Për më tepër, EULEX-i plotësisht e pranon që ankuesi ka të drejtë në një hetim efektiv për zhdukjen e vëllait të tij dhe pendohet që nuk mund të zhvillonte një hetim të tillë. Sidoqoftë, Misioni thekson se, siç njihet nga Gjykata Evropiane e të Drejtave të Njeriut dhe siç pranohet nga Paneli për Shqyrtimin e të Drejtave të Njeriut, detyrimi procedural sipas nenit 2 të Konventës, është një nga "mjetet" dhe "jo rezultat". Thelbësore në vlerësimin e zbatimit të tij është se "autoritetet kanë bërë gjithçka që mund të pritej arsyeshëm prej tyre në rrethanat e lëndës". Për më tepër, Gjykata ka specifikuar se *'natyra dhe shkalla e shqyrtimit duhet të vlerësohet në bazë të të gjitha fakteve përkatëse dhe në lidhje me realitetet praktike të punës hetimore'*.

Në bazë të kësaj që u përmend më lart, EULEX-i beson se PShDNj-ja kur merr në konsideratë fakte të rëndësishme për shqyrtimin e kësaj ankese ('fakte të rëndësishme') duhet të marrë në konsideratë në veçanti dy elemente specifike: (a) shkallën e krimeve të kryera gjatë dhe në kontekst të konfliktit të Kosovës nga njëra anë, dhe (b) gjendjen e dosjeve të trashëguara nga UNMIK-u nga ana tjetër.

Në lidhje me pikën e parë, Misioni rikujton se, sipas 'Librit të Kujtimit të Kosovës' të Fondit për të Drejtën Humanitare në Kosovë, më shumë se 13,000 individë, nga të cilët mbi 10,000 civilë, u vranë ose u zhdukën në periudhën 1998-2000, shumë si rezultat i veprave të tmerrshme penale. Realitetet praktike të punës hetimore në kontekstin e krimeve në shkallë të gjerë të lidhura me një situatë konflikti si ajo në Kosovë në atë kohë, natyrisht nënkuptojnë se këto nuk mund të hetohen të gjitha në të njëjtën kohë nga autoritetet përkatëse. Prandaj, standardet e hetimit efektiv të vendosura nga Gjykata Evropiane e të Drejtave të Njeriut nuk mund të zbatohen për këtë lloj të lëndëve, në të njëjtën mënyrë si me rastet që nuk u materializuan në një kontekst të krimeve në shkallë të gjerë që përfshijnë mijëra viktime.

Në lidhje me gjendjen e dosjeve të trashëguara nga UNMIK-u, siç është ilustruar tashmë, EULEX-u u përball me sfida të mëdha që nga fillimi i mandatit të tij. Midis 2008 dhe 2009 Misioni mori kontrollin mbi një sasi shumë të madhe të dokumenteve policore (rreth 800,000 faqe) të shpërndara në dosjet e lëndëve të organizuara dobët. Shumë prej dosjeve përmbajnë kopje në vend të dokumenteve origjinale (shumë vështirë të lexueshme), mungonin faqet dhe përmbanin dokumente me asgjë më shumë se të njëjtat informacione themelore të përsëritura vazhdimisht.

Nga EULEX-i kuptohet se që në fillim të mandatit të tij, për të shmangur një ngërç të plotë, Misioni konsideroi se mënyra më e mirë për të ecur përpara ishte t'iu jepeshin përparësi dosjeve të ashtuquajtura 'krime lufte' bazuar në konsiderimin se kontrollim

gjithëpërfshirës i të gjitha dosjeve do të kërkonte të vinte në pritje të paktën pjesërisht të punës në hetimet e hapura të trashëguara nga UNMIK-u.

Siç pranohet në praktikën gjyqësore të konsoliduar të Panelit, si dhe në praktikën gjyqësore përkatëse të Panelit Këshillëdhënës të të Drejtave të Njeriut të UNMIK-ut, pritjet mbi aftësinë e një misioni të një shteti të së drejtës siç është EULEX-i për të hetuar dhe ndjekur lëndë si kjo e tanishmja duhet të jenë 'realiste' dhe 'proporcionale'. Një vlerësim i asaj që është 'realiste' dhe 'proporcionale' në lidhje me një rast të vetëm, duhet të marrë parasysh 'të gjitha faktet përkatëse' dhe realitetet e punës hetimore siç përshkruhet më sipër. Pamundësia për të hetuar një zhdukje të detyruar nuk mund të konsiderohet shkelje e të drejtave të njeriut, kur dështimi për të hetuar materializohet në një kontekst të krimeve në shkallë të gjerë që përfshijnë mijëra viktima dhe kur është e qartë se asnjë autoritet hetimor nuk mund të pritët të zgjidhë të gjitha lëndët që ishin sjellë para tij. Kjo konsideratë vlen edhe më fort për një situatë ku autoriteti përgjegjës nuk është shtet, por Mision ndërkombëtar me burime të kufizuara në dispozicion dhe një mandat të kufizuar në kohë (që nga fillimi i tij në 2008, mandati i EULEX-it është zgjatur çdo dy vjet). Natyra e rrethanave të përgjithshme në të cilat EULEX-u u thirr për të zbatuar mandatin e tij kërkonte domosdoshmërisht përparësinë e disa lëndëve ndaj të tjerave. Siç është treguar tashmë, Misioni i ka dhënë përparësi nga njëra anë rreth 1,200 dosje të lëndëve që ishin etiketuar tashmë nga UNMIK-u si "dosje të krimeve të luftës" ndaj të ashtuquajturave "dosje të personave të zhdukur", dhe brenda kategorisë së mëparshme, rastet që shfaqeshin më shumë premtuese për sa i përket rezultateve të hetimit.

Për më tepër, Misioni merr shënim për faktin se, duke e shpallur ankesën e z. Vukmirović të pranueshme në lidhje me nenin 3 të Konventës, Paneli ka devijuar ndjeshëm nga jurisprudenca e Gjykatës Evropiane të të Drejtave të Njeriut dhe e Paneli Këshillëdhënës për të Drejtat e Njeriut të UNMIK-ut në raste të ngjashme.

Lidhur me specifikën e çështjen në fjalë në lidhje me shkeljen e së drejtës për mjetin juridik, EULEX-i kujton se në raste të tilla si kjo këtu, kërkesat e mjetit juridik efektiv sipas nenit 13 të Konventës, nuk shkojnë përtej atyre të përcaktuara nga detyrimi procedural nën nenin 2. Në fakt, Gjykata Evropiane e të Drejtave të Njeriut ka deklaruar që kërkesat e nenit 13 janë më të gjera se ato të nenit 2 për të kryer një hetim efektiv, vetëm nëse zhdukja ndodhi 'në duart e autoriteteve', gjë që padyshim nuk është rasti këtu. Për këto arsye, Misioni nuk gjykon se ka shkelur të drejtat e ankuesit sipas nenit 2 dhe 3 të Konventës dhe rrjedhimisht gjithashtu jo sipas nenit 13 të së njëjtës Konventë".

V. SHQYRTIMET

Rëndësia e të drejtave dhe interesave të mbrojtura

39. Si çështje paraprake, Paneli dëshiron të nënvizojë faktin se të drejtat në fjalë në rastet e zhdukjes me forcë janë ndër më të rëndësishmet nga të gjitha të drejtat themelore të njeriut. Në veçanti, raste të tilla shpesh përfshijnë çështje që kanë të bëjnë me të drejtën për jetë, të drejtën për të mos iu nënshtruar trajtimit mizor dhe çnjerëzor, të drejtën për të vërtetën, të drejtën për të respektuar jetën familjare dhe të drejtën për të pasur qasje në drejtësi.
40. Natyra dhe shtrirja e masave që duhet të zbatohen nga autoritetet kompetente për të garantuar mbrojtjen efektive të këtyre të drejtave duhet të jenë në përpjesëtim dhe të maten kundrejt rëndësisë që u kushtohet këtyre të drejtave dhe interesave themelorë që ata kërkojnë të mbrojnë.

Kryerja e një vlerësimi realist të veprimeve të Misionit

41. Të drejtat dhe interesat e mbrojtura nga nenet 2 dhe 3 të Konventës duhet të sigurohen dhe garantohen në të gjitha rastet. Sidoqoftë, rrethanat në të cilat duhet të bëhet kjo mund të ndikojnë në atë që mund të bëhet në praktikë dhe, për këtë arsye, në atë që mund të pritet nga autoritetet. Si rezultat, ndërsa rreziqet vështirë se mund të ishin më të larta për viktimat, një vlerësim i sjelljes së autoriteteve kur kërkojnë të mbrojnë të drejtat e tyre duhet të shpjegojnë rrethanat përkatëse në të cilat gjendeshin ato autoritete në atë kohë. Sidoqoftë, vështirësitë që lidhen me rrethanat mbizotëruese në atë kohë - për shembull, një situatë konflikti ose një situatë pas konfliktit - duhet të dallohen qartë nga çështjet që kanë të bëjnë me burime të disponueshme. Ndërsa autoritetet nuk janë përgjegjës për të parët dhe duhet të bëjnë sa më mirë që munden në rrethanat në atë kohë, të fundit nuk japin asnjë justifikim të vlefshëm për t'u tërhequr nga detyrimet ndaj të drejtave të njeriut. Përkundrazi, është përgjegjësi e atyre autoriteteve të sigurojnë që burimet të jenë të organizuara, shpërndara dhe përdorura në mënyrë të tillë që të sigurojnë që detyrimet e tyre ndaj të drejtave të njeriut të ruhen dhe të drejtat përkatëse të mbeten efektive.
42. Pritjet e vendosura mbi aftësinë e Misionit për të hetuar dhe zgjidhur lëndë komplekse penale duhet të jenë realiste dhe të mos vendosin mbi misionin ndonjë barrë joproporcionale që mandati dhe burimet e tij nuk janë në gjendje të përmbushin. Shih, 6 përgjithësisht, *U.F. kundër EULEX-it*, 2016-12, Vendimi dhe Gjetjet, 12 shkurt 2020, paragrafi 60; *L.O. kundër EULEX-it*, 2014-32, 11 nëntor 2015, par. 43-45; *A, B, C, D kundër EULEX-it*, 2012- 09 deri 2012-12, 20 qershor 2013, paragrafi 50; *K to T kundër EULEX-it*, 2013-05 deri 2013-14, 21 prill 2015, par. 53; *Sadiku-Syla kundër EULEX-it*, 2014-34, Vendimi mbi Pranueshmërinë, 29 shtator 2015, paragrafët. 35-37; *D.W., E.V., F.U., G.T., Zlata Veselinović, H.S., I.R. kundër EULEX-it*, 2014-11 deri 2014-17, Vendimi mbi Pranueshmërinë, 30 shtator 2015, paragrafët 72-74; shih gjithashtu Vendimin e Panelit Këshillëdhënës për të Drejtat e Njeriut të UNMIK-ut (PKDNj) në lëndët nr. 248/09, 250/09 dhe 251/09, 25 prill 2013, par. 35 dhe paragrafët 70-71.
43. Në veçanti, Misioni nuk është shtet dhe aftësia e tij për të garantuar mbrojtjen efektive të të drejtave të njeriut nuk mund të krahasohet në të gjitha aspektet përkatëse me atë që mund të pritet nga një shtet (shih, p.sh., vendimi i Panelit në *A, B, C, D kundër EULEX-it*, 2012-09 deri 2012-12, 20 qershor 2013, paragrafi 50; *K deri T kundër EULEX-it*, cituar më lart, paragrafi 53; shih gjithashtu Vendimin PKDNj në rastet nr. 248/09, 250/09 dhe 251/09, 25 prill 2013, par. 35; *S.H. kundër EULEX-it*, Vendimi dhe Gjetjet, lënda nr. 2016-28, 11 shtator 2019, par. 49).
44. Në këtë drejtim, Paneli vëren se detyra e dhënë Misionit ishte në shumë aspekte e frikshme. Numri i rasteve që pritej të hetonte ishte jashtëzakonisht i madh dhe ato raste ishin komplekse. Burimet e vendosura në dispozicion ishin në shumë aspekte të pamjaftueshme dhe joadekuate. Për më tepër, të dhënat e bartura në Mision nga UNMIK-u ishin në një gjendje të dobët dhe kërkuan që Misioni të shpenzonte një sasi të konsiderueshme të kohës dhe burimeve thjesht duke u përpjekur t'u jepte kuptim atyre.
45. Situata pas konfliktit në të cilën Misioni duhej të vepronte e komplikoi punën e tij edhe më tej. Shih p.sh. *L.O. kundër EULEX-it*, 2014-32, 11 nëntor 2015, par. 44 dhe referencat e cituara në të. Bashkëpunimi ishte shpesh më pak se i drejtpërdrejtë.
46. Paneli vëren se nenet 2 dhe 3 të Konventës janë të drejta të pazëvendësueshme sipas nenit 15(2) të konventës. Sidoqoftë, siç u përmend më lart, ajo që autoritetet mund të pritet të bëjnë në një rast të caktuar për të siguruar këto të drejta do të varet pjesërisht nga rrethanat mbizotëruese në atë kohë. Në rastin aktual, Paneli është veçanërisht i vetëdijshëm për faktin se rrethanat pas konfliktit kishin pasoja praktike në aftësinë e Misionit për të kryer veprime në lidhje me atë që ka të bëjë me mandatin tij ekzekutiv.

Prandaj, këto elemente dhe konsiderata janë marrë parasysh nga Paneli për të përcaktuar se çfarë, në ato rrethana, në mënyrë legjitime mund të pritej nga Misioni në lidhje me lëndën këtu.

47. Disa çështje paraprake duhet të trajtohen këtu. Duhet të theksohet se garancia e përfshirë në nenin 2 të Konventës Evropiane është një nga *mjetet* e jo *rezultat*. Është vërtet e saktë që shteti ose autoritetet përkatëse nuk mund të fajësohen për dështimin në mbrojtjen e të drejtave të një individi nëse ata kanë ndërmarrë çfarëdo hapi të arsyeshëm që të mund të mbrojnë këto të drejta. Sidoqoftë, si një detyrim i mjeteve, ligji pret që mjetet e investuara për të garantuar mbrojtjen efektive të të drejtave themelore janë në përpjesëtim me rëndësinë e së drejtës në fjalë dhe peshën e shkeljes së mundshme që autoritetet kërkojnë të parandalojnë dhe të korrigjojnë. Në veçanti, në lëndën *Mustafa Tunç dhe Fecire Tunç kundër Turqisë* (Aplikacioni nr. 24014/05, Aktgjykim, 14 prill 2015 (Dhoma e Iartë), paragrafët 172, të cilat Paneli miratoi në lëndën nr. 2016-12 (par. 63), Gjykata Evropiane e të Drejtave të Njeriut tha këtë:

172. Në mënyrë që të jetë 'efektiv' pasi kjo shprehje duhet të kuptohet në kontekstin e nenit 2 të Konventës, një hetim së pari duhet të jetë adekuat (shih *Ramsahai dhe të tjerët kundër Holandës* [GC], nr. [52391/99](#), § 324, GJEDNj 2007-II). Kjo do të thotë, ai duhet të jetë i aftë të çojë në vërtetimin e fakteve, kur është e përshtatshme, dhe në identifikimin dhe dënimin e atyre që janë përgjegjës.

173. Detyrimi për të kryer një hetim efektiv është një detyrim jo i rezultatit, por i mjeteve: autoritetet duhet të marrin masat e arsyeshme në dispozicion të tyre për të siguruar prova në lidhje me incidentin në fjalë (shih *Jaloud kundër Holandës* [GC], nr. [47708/08](#), § 186, KEDNj 2014; dhe *Nachova dhe të tjerët k. Bullgarisë* [GC], nr. [43577/98](#) dhe [43579/98](#) § 160, KEDNj 2005VII).

174. Në çdo rast, autoritetet duhet të ndërmarrin çfarëdo hapi të arsyeshëm që munden për të siguruar provat në lidhje me incidentin, duke përfshirë, ndër të tjera, dëshminë e dëshmitarit okular, provat mjeko-ligjore dhe, kur është e përshtatshme, një autopsi që siguron një regjistër të plotë dhe të saktë të dëmtimit dhe një analizë objektive të gjetjeve klinike, përfshirë edhe shkakun e vdekjes. Çdo mungesë në hetim që minon aftësinë e tij për të vërtetuar shkakun e vdekjes ose personit përgjegjës do të rrezikojë që të mos respektohet ky standard (shih *Giuliani dhe Gaggio kundër Italisë* [GC], nr. [23458/02](#), § 301, KEDNj 2011).

Paneli do të marrë parasysh këto konsiderata në vlerësimin e përgjigjes së Misionit në këtë rast.

48. Paneli gjithashtu do të shqyrtojë nëse kishte pengesa konkrete dhe reale që mund të kishin minuar mundësinë që EULEX-i të kryente një hetim të shpejtë dhe efektiv të një lënde. Një vlerësim i tillë nuk ka për qëllim të justifikojë mangësitë operationale që nuk lidhen me sfida konkrete dhe të demonstrueshme, as të ndikojë në standardin ndaj të cilit duhet të mbahet Misioni në bazë të detyrimeve të tij ndaj të drejtave të njeriut. Shih *L.O. kundër EULEX-it*, 2014-32, 11 nëntor 2015, par. 44; *D.W., E.V., F.U., G.T., Zlata Veselinović, H.S., I.R. kundër EULEX-it*, 2014-11 deri 2014-17, 30 shtator 2015, par. 73-74; dhe *K, L, M, N, O, P, Q, R, S & T (K në T) kundër EULEX-it*, 2013-05 deri 2013-14, 21 prill 2015, par. 54; *Sadiku-Syla kundër EULEX-it*, 2014-34, 19 tetor 2016, par. 31; *D.W., E.V., F.U., G.T., Zlata Veselinović, H.S. dhe I.R. kundër EULEX-it*, 2014-11 deri 2014-17, 19 tetor 2016, paragrafi 57.

Mungesa e hetimit

49. Në rastin aktual, nuk kishte asnjë hetim nga Misioni, intervistë me dëshmitarë ose të afërm, kërkesë për dokumentacion, kontakte me UNMIK-un, ose ndonjë përpjekje të

dukshme për të marrë dokumente që UNMIK-u kishte mbledhur në lidhje me të. Siç u diskutua më poshtë, gjithashtu nuk kishte asnjë kontakt, ose përpjekje për kontakt me familjarët e të zhdukurve.

50. Arsyeya e paraqitur nga Misioni për këtë situatë është se ajo u jepte përparësi rasteve që ishin klasifikuar nga UNMIK si "krime lufte" ndaj "rasteve të personave të zhdukur", dhe që ishin "më premtuese për sa i përket rezultatit hetimor". Paneli e gjen argumentin e tillë si problematik për një numër arsyesh.
51. Së pari, e drejta për një hetim në rastet e zhdukjes me forcë nuk është fakultative dhe është jokomplete. Misioni nuk ka arritur të shpjegojë pse ankuesi do të kishte më pak të drejtë për të vërtetën dhe drejtësinë se çdo viktimë tjetër në të njëjtën pozitë.
52. Së dyti, konsideratat praktike (të tilla si numri i rasteve dhe burimet e kufizuara të autoriteteve në fjalë) mund të nënkuptojnë që disa rasteve mund t'iu jepet përparësi ndaj të tjerave. Sidoqoftë, kjo në asnjë rrethanë nuk e prish thelbin e asaj të drejte, d.m.th., nuk e heq ose zvogëlon detyrimin për të kryer një hetim efektiv. Edhe atje ku mbizotërojnë rrethanat të vështira, autoriteti duhet të ndërmarrë të gjithë hapat e arsyeshëm sipas rrethanave. Prandaj, kur një hetim përkohësisht nuk është i mundur, duhet të vendosen mjete dhe mekanizma të tjerë për të siguruar që të drejtat në fjalë të ruhen mjaftueshëm dhe të garantohet thelbi i tyre. Në veçanti, duhet të ndërmerren hapa për të siguruar që mundësia e një hetimi, edhe nëse vonohet, të ruhet dhe të mos humbet për shkak të vonesave në fillimin zyrtar të tij.
53. Në këtë rast, Paneli vëren se mungesa e hetimit ishte shtuar nga mungesa e komunikimit me të afërmit e të zhdukurve. Për më tepër, Misioni nuk ndërmori asnjë hap për të siguruar mjete alternative për të lehtësuar efektin e kësaj mungese hetimi mbi të drejtat e tyre. Prandaj, 'përparësia e tij' rezultoi në një mungesë të plotë të hetimit, mjetit juridik dhe të vërtetës sa i përket kësaj lënde. Paneli vëren në këtë kontekst se situata pas konfliktit në të cilën Misioni duhej të vepronte nuk e pengoi në asnjë mënyrë Misionin të bënte këto gjëra. As mungesa e burimeve nuk duket se siguron një shpjegim të vlefshëm për dështimin e tij për të hulumtuar këtë lëndë.
54. Në këtë drejtim, Paneli dëshiron të shtojë sa vijon. Së pari, ishte përgjegjësia e Misionit të siguronte që ai të organizohej dhe të shpërndante burimet e tij në një mënyrë në përputhje me detyrimet e veta ndaj të drejtave të njeriut. Si një mision i 'sundimi i ligjit', është e qartë se përgjegjësitë që kanë të bëjnë me sundimin e ligjit duhet të kishin qenë përparësitë institucionale dhe operacionale.
55. Së dyti, aty ku është e nevojshme për t'u dhënë përparësi veprimtarive të caktuara mbi të tjerët, duhet të sigurohej, së paku, se (a) ishte hartuar dhe publikuar një strategji dhe politikë e qartë për atë qëllim (dhe e cila, nga dija e Panelit, nuk ka ekzistuar kurrë)) dhe (b) se caktimi i përparësive nuk rezultoi në braktisjen e detyrimeve të tij ndaj të drejtave të njeriut, veçanërisht në lidhje me ato të drejta që kanë karakter absolut.
56. Duke marrë parasysh që Misioni po zëvendësonte autoritetet vendore në shumë prej përgjegjësive të tij ekzekutive, ishte për Misionin të siguronte që kjo të bëhej në përputhje të plotë me ato përgjegjësi të të drejtave të njeriut që ishin të lidhura me atë rol. Mungesa e burimeve nuk jep arsytim për dështimin për ta bërë këtë. Nëse ndonjë gjë, kjo do të duhej të kërkonte që Misioni të kërkonte burime që i mungonin ose, kur kjo ishte refuzuar, të publikonte qartë dhe sinjerisht faktin se ai do të ishte në gjendje të merrej vetëm me një grup të ngushtë të përgjegjësive ekzekutive. Transparenca, megjithëse nuk është një zëvendësim për kryerjen e një hetimi efektiv ose përmbushjen e detyrimeve të tjera të të drejtave të njeriut, është me të vërtetë një element i rëndësishëm i përgjegjësisë dhe viktimat e shkeljeve të të drejtave të njeriut kishin të drejtë të dinin se çfarë Misioni ishte

me të vërtetë në gjendje të bënte për të korigjuar shkeljet e të drejtave të tyre. Ndonëse sfiduese, situata pas konfliktit në të cilën Misioni duhej të vepronte nuk ofron ndonjë shpjegim të kënaqshëm për dështimin në shkallë të gjerë për t'u marrë me raste të këtij lloji. Gjykata Evropiane e të Drejtave të Njeriut ka bërë të qartë - megjithëse në lidhje me shtetet - që detyrimet ndaj të drejtave të njeriut duhet të përmbushen gjithashtu në kontekstin e një konflikti të armatosur në vazhdim, duke përfshirë kërkesat procedurale sipas nenit 2 të Konventës për të kryer një hetimi (shih, p.sh., *Al-Skeini kundër Mbretërisë së Bashkuar*, Aplikacioni nr. 55721/07, Aktgjykim, 7 Korrik 2011; *Jaloud kundër Hollandës*, Aplikacioni nr. 47708/08, aktgjykim, 20 nëntor 2014).

57. Dështimi i Misionit për të trajtuar raste të tilla mund të jetë prekur nga burimet e tij të kufizuara dhe nga sfidat e paraqitura nga situata pas konfliktit në të cilën ai duhej të vepronte. Por një dështim për të planifikuar si duhet dhe për të zhvilluar strategji të hollësishme dhe transparente për t'u marrë me ato raste është të paktën nëse jo më domethënës në shpjegimin e faktit se lënda në fjalë nuk ishte hetuar dhe se nuk ishte bërë asnjë përpjekje për t'i kontaktuar viktimat.
58. Së treti, përderisa caktimi i përparësisë së lëndëve mund të jetë i arsyeshme kur rastet që kërkojnë veprimet e autoriteteve janë tepër të shumta për kapacitetet e tij, vendimi për t'i dhënë përparësi duhet të paktën të përmbushë dy kërkesa themelore. Ai nuk duhet të diskriminojë në baza të palejueshme e ndaluar nga ligji për të drejtat e njeriut. Shih, përgjithësisht, nenin 14 të KEDNj-së; nenet 2 dhe 7 Deklarata Universale e të Drejtave të Njeriut; nenet 4 (1) dhe 26 të ICCPR; dhe neni 1(3) i Kartës së KB-së. Më tej, siç u bë e qartë nga GJEDNj-ja (cituat sipër në paragrafin 30), detyrimi për të kryer një hetim efektiv kërkon që autoritetet të marrin masat e arsyeshme në dispozicion të tyre për të siguruar prova në lidhje me incidentin në fjalë (*Mustafa Tunç dhe Fecire Tunç kundër Turqisë*, Aplikacioni nr. 24014/05, Aktgjykim, 14 prill 2015 (Dhoma e Madhe), paragrafët 173-174). Në këtë rast, Misioni nuk u përfshi në ndonjë proces të mbledhjes së provave. Në fakt, ai madje nuk i kërkoi UNMIK-ut ose autoriteteve të tjera dosjet joaktive që ata kishin ose mund të kishin në posedim të tyre. Kjo e çon Panelin në një shqetësim të katërt lidhur me rrjedhën e veprimit të ndërmarrë nga Misioni.
59. Për të shpjeguar dështimin e tij për të hetuar këtë rast, Misioni sugjeron që ai duhej t'i jepte përparësi rasteve që dukeshin 'më premtuese për sa i përket rezultateve të hetimit'. Në mungesë të ndonjë hetimi paraprak të kësaj lënde, Paneli nuk është i bindur se një vlerësim i tillë mund të ishte kryer në mënyrë të drejtë, në një mënyrë të arsyetueshëm dhe në një mënyrë që garantonte mbrojtjen efektive të të drejtave të atyre në fjalë. Paneli nuk është i bindur se Misioni mund të ketë qenë në gjendje të bëjë një vlerësim të tillë pa kërkuar dosjen e UNMIK-ut dhe pa kryer ndonjë intervistë ose kontaktuar me më të afërmit e të zhdukurve. Prandaj Paneli nuk është i kënaqur që vlerësimi për përparësi i Misionit ishte bazuar në një bazë të mjaftueshme dhe të besueshme për të siguruar dhe garantuar të drejtat e atyre që janë të interesuar.
60. Për më tepër, përpara se të bënte thirrjen e aktgjykimit të mësipërme që do të kishte pasoja të tilla domethënëse për të drejtat e ankuesit, Misioni do të pritej që të kërkonte ndihmën dhe bashkëpunimin e autoriteteve të tjera nëse dhe kur këta të fundit mund të kishin në posedim të tyre informacione dhe/ose burimet që kanë lidhje me përpjekjet e të parit për të kryer një hetim efektiv. Shihni, përgjithësisht, *U.F. kundër EULEX-it*, 2016-12, Vendimi dhe Gjetjet, 12 shkurt 2020, par. 64, duke iu referuar: *Lënda Güzelyurtlu dhe të tjerët k. Qipros dhe Turqisë*, Aplikacioni nr. 36925/07, Aktgjykim, 29 janar 2019, paragrafët 229 dhe 232-233. Misioni nuk arriti të kontaktojë ata me informacione (potenciale) në lidhje me këtë rast dhe nuk ka dhënë asnjë shpjegim për atë dështim.
61. Në bazë të asaj që u përmend më sipër, edhe sikur Misioni të ishte autorizuar t'u jepte përparësi rasteve të caktuara të kësaj natyre (të paktën përkohësisht), ai nuk veproi në

këtë rast në një mënyrë që të ishte në përputhje me ruajtjen efektive të të drejtave të ankuesit. Dështimi i plotë për të hetuar këtë lëndë dhe për të ndërmarrë edhe hapat më themelore për të pasur në zotërim të gjithë informacionin në dispozicion para se të vendoste për të mos hetuar atë përbën një shkelje serioze të detyrimeve të tij të të drejtave të njeriut sipas nenit 2 pjesë procedurale) të Konventës Evropiane mbi të Drejtat e Njeriut. Ai zbulon mungesën e zellit dhe të drejtësisë në ushtrimin e një elementi kritik të mandatit të tij.

Lidhur me nenin 3 të Konventës

62. Ligji ndërkombëtar i të drejtave të njeriut kërkon që në një rast siç është ai i tanishmi, të afërmit e të zhdukurve duhet të mbahen mjaft të informuar për rrjedhën e hetimit të lëndës dhe rrjedhën e procedurave. Shih në përgjithësi *U.F. kundër EULEX-i*, 2016-12, Vendimi dhe Gjetjet, 12 shkurt 2020, paragrafi 97; *S.H. kundër EULEX-it*, Vendimi dhe Gjetjet, lënda nr. 2016-28, 11 shtator 2019, par. 66; *Desanka dhe Zoran Stanisic kundër EULEX-it*, 2012-22, 11 nëntor 2015, par. 66; *L.O. kundër EULEX-it*, 2014-32, 11 nëntor 2015, paragrafët. 60-61, 72-73; PShDNj, Shënim i praktikës gjyqësore mbi detyrën për të hetuar pretendimet e shkeljeve të të drejtave, fq. 28-30; shih gjithashtu *Ahmet Özkan dhe të tjerët kundër Turqisë*, Kërkesa nr. 21689/93, Aktgjykimi i GJEDNj i datës 6 prill 2004, paragrafët. 311-314, *Isayeva k. Ruisisë*, Aplikacioni nr. 57950/00, Aktgjykimi i GJEDNj i datës 24 shkurtit 2005, paragrafët. 211-214; *Al-Skeini dhe të tjerët kundër Mbretërisë së Bashkuar*, Aplikacioni nr. 55721/07, Aktgjykimi i GJEDNj-së i 7 korrikut 2011, par. 167.
63. Kjo kërkesë ka për qëllim të sigurojë që të afërmit mund të kontribuojnë në mënyrë domethënëse dhe të marrin pjesë dhe kërkon të zvogëlojë sforcimin dhe dhimbjen mos dijenisë se çfarë i ka ndodhur të dashurit të tyre. Shih gjithashtu *S.H. kundër EULEX-it*, Vendimi dhe Gjetjet, lënda nr. 2016-28, 11 shtator 2019, par. 66; *U.F. kundër EULEX-it*, 2016-12, Vendimi dhe Gjetjet, 12 shkurt 2020, par. 96.
64. Paneli gjithashtu rikujton praktikën gjyqësore të Gjykatës Evropiane të të Drejtave të Njeriut në lidhje me rrethanat ku e drejta për mos t'iu nënshtruar trajtimit çnjerëzor mund të shkelet në rastet e zhdukjes me forcë. Në aktgjykimin e tij në *Basayeva dhe të tjerët k. Ruisisë* (nr. 15441/05 dhe 20731/04, aktgjykimi i datës 28 maj 2009, par. 159), Gjykata vërejtë se,

"Pyetja nëse një anëtar i familjes së një "personi të zhdukur" është viktimë e trajtimit në kundërshtim me nenin 3 do të varet nga ekzistenca e faktorëve të veçantë që i japin vuajtjeve të aplikantëve një dimension dhe karakter të ndryshëm nga shqetësimi emocional të konsiderohet si e pashmangshme e shkaktuar te të afërmit e një viktime të një shkeljeje të rëndë të të drejtave të njeriut. Elementet përkatëse do të përfshijnë afërsinë e lidhjes familjare, rrethanat e veçanta të marrëdhënies, shkallën në të cilën anëtari i familjes kishte dëshmuar ngjarjet në fjalë, përfshirja e anëtarit të familjes në përpjekjet për të marrë informacion në lidhje me personin e zhdukur dhe mënyrën në të cilën autoritetet iu përgjigjën atyre pyetjeve. Gjykata do të theksonte më tej se thelbi i një shkeljeje të tillë nuk qëndron kryesisht në faktin e "zhdukjes" së anëtarit të familjes, por përkundrazi ka të bëjë me reagimet dhe qëndrimet e autoriteteve për situatën kur ajo ishte sjellë në vëmendjen e tyre. Është veçanërisht në lidhje me këtë të fundit që një i afërm mund të pretendojë drejtpërdrejt se është viktimë e sjelljes së autoriteteve (shih *Orhan kundër Turqisë*, nr. 25656/94, § 358, 18 qershor 2002, dhe *Imakayeva k. Ruisisë*, nr. 7615/02, § 164, 9 nëntor 2006)".
65. Detyrimi për t'i mbajtur viktimat të informuar në lidhje me hapat e përpjekjeve hetimore është veçanërisht i rëndësishëm në një rast që përfshinë veprime të zhdukjes me forcë pasi të afërmit e mbijetuar mund të mos kenë burim tjetër informacioni në lidhje me fatin

e të afërmit (afërmve) të tyre dhe ata do të vazhdojnë të jetojnë në shpresë se fati i të afërmit (afërmve) të tyre një ditë do të sqarohet. Si rezultat, të afërmit e ngushtë të viktimave të zhdukura vuajnë emocionalisht nga mungesa e informacionit në lidhje me fatin e të dashurit të tyre. Shih *U.F. kundër EULEX-it*, 2016-12, Vendimi dhe Gjetjet, 12 shkurt 2020, paragrafi 98; *Zufe Miladinović kundër EULEX-it*, 2017-02, 19 qershor 2019, par. 87; *S.H. kundër EULEX-it*, Vendimi dhe Gjetjet, lënda nr. 2016-28, 11 shtator 2019, par. 78. Një kërkesë e tillë është një element i domosdoshëm i mbrojtjes së të drejtave të viktimave në hetimin e një lënde të tillë. Shih p.sh., *U.F. kundër EULEX-it*, 2016-12, Vendimi dhe Gjetjet, 12 shkurt 2020, paragrafi 98; *S.H. kundër EULEX-it*, Vendimi dhe Gjetjet, lënda nr. 2016-28, 11 shtator 2019, par. 77; *Desanka dhe Zoran Stanisić kundër EULEX-it*, 2012-22, 11 nëntor 2015, par. 66, duke iu referuar *L.O. kundër EULEX-it*, 2014-32, 11 nëntor 2015, paragrafët. 60-61, 72-74; *Zufe Miladinović kundër EULEX-it*, 2017-02, 19 qershor 2019, par. 86; shih gjithashtu *Ahmet Özkan dhe të tjerët kundër Turqisë*, Aplikacioni nr. 21689/93, Aktgjykimi i GjDNj i datës 6 prillit 2004, paragrafët. 311-314, *Isayeva k. Rusisë*, Aplikacioni nr. 57950/00, Aktgjykimi i GjEDNj i datë 24 shkurtit 2005, paragrafët. 211-214; *Al-Skeini dhe të tjerët kundër Mbretërisë së Bashkuar*, Aplikacioni nr. 55721/07, Aktgjykimi i GjDNj-së i datës 7 korrik 2011, par. 167.

66. Autoritetet kompetente nuk do të lejohen lehtësisht të shpërfillin ose injorojnë këtë detyrim. Shih *S.H. kundër EULEX-it*, Vendimi dhe Gjetjet, lënda nr. 2016-28, 11 shtator 2019, par. 67; *U.F. kundër EULEX-it*, 2016-12, Vendimi dhe Gjetjet, 12 shkurt 2020, paragrafi 98.
67. Paneli gjithashtu vëren se e drejta për të vërtetën në lidhje me shkeljet e të drejtave të njeriut nuk është vetëm një e drejtë individuale. Gjithashtu është një e drejtë kolektive, që shërben për të ruajtur kujtesën në nivelin e shoqërisë dhe duke vepruar si një mbrojtje kundër përsëritjes së shkeljeve. Shikoni Komentin e Përgjithshëm mbi të Drejtën për të Vërtetën në lidhje me Zhdukjen me Forcë, Raportin e Grupit Punues për Zhdukjet e Detyruara ose të Vullnetshme (2010), Dokumenti A/HRC/16/48, Preambulë. Në kontekstin pas konfliktit të Kosovës, hetimet e zhdukjeve me forcë kontribuuan - dhe vazhdojnë të kontribuojnë - në promovimin e së vërtetës, në kujtesën kolektive të shkeljeve të tilla të të drejtave të njeriut dhe në sigurimin e mos-përsëritjes së tyre. Kjo është thelbësore për viktimat, por gjithashtu po aq e rëndësishme për shoqërinë në përgjithësi.
68. Duke e shtuar seriozitetin e çështjes është fakti se shkelja e të drejtave të përmendura ka vazhduar për gati dy dekada - gjysma e së cilës ishte nën përgjegjësinë e Misionit. Në atë kuptim, ankuesi do të kishte të drejtë të supozonte se ata me përgjegjësinë e hetimit kishin neglizhuar në përmbushjen e përgjegjësiave të tyre dhe kishin kontribuar duke shkaktuar vuajtjet e tyre. (Shih gjithashtu, *Dragica Čerimi kundër EULEX-it*, 2016-20, Vendimi mbi Pranueshmërinë dhe Gjetjet, 26 mars 2021, par. 103; *Svetlana Đorđević kundër EULEX-it*, 2016-30, Vendimi mbi Pranueshmërinë dhe Gjetjet, 26 mars 2021, par. 93).
69. Në rastin në fjalë, vëllai i ankuesit, Milivoje Vukmirović, ishte zhdukur në verën e vitit 1999. Në korrik 2004, trupi i tij ishte gjetur dhe ishte identifikua në tetor 2004. Një autopsi përcaktoi se shkaku i vdekjes ishte "një plagë me armë zjarri në pjesën e pasme të kokës". Në nëntor 2004, trupi i Milivoje Vukmirovic ishte kthyer në familjen e tij.
70. Bazuar në këtë rend të ngjarjeve, do të kishte qenë e arsyeshme që ankuesi të supozonte se një hetim mbi zhdukjen dhe vrasjen e vëllait të tij do të vazhdonte. Sidoqoftë, siç duket nuk kishte pasur asnjë hap të ndërmarrë nga UNMIK-u për të hetuar rastin e vëllait të tij. Përmes komunikimeve midis Panelit dhe shefit të Misionit, tani është bërë e qartë se nuk kishte, në të vërtetë, asnjë hetim në vazhdim për zhdukjen dhe vrasjen e Milivoje Vukmirovićit. Nga pikëpamja ligjore, zbulimi i eshtrave të tij nuk i dha fund detyrimeve të

Misionit. Përkundrazi, Misioni duhej të hetonte çështjen në mënyrë që të përcaktonte rrethanat në të cilat ai ishte zhdukur dhe në mënyrë që të përpiqej të identifikonte ata që ishin përgjegjës për zhdukjen e tij në mënyrë që t'i vinte përpara drejtësisë.

71. Nuk ka pasur asnjë hetim që prej të paktën vitit 2008, kur Misioni mori përgjegjësinë për dosjet e hetimit të UNMIK-ut.
72. Ndërsa kthimi i trupit të vëllait të tij në 2004 mund të ketë shërbyer për të lehtësuar në një farë mase vuajtjet e ankuesit, në mungesë të ndonjë informacioni në lidhje me rrethanat e rrëmbimit dhe vdekjes së vëllait të tij, pasiguria rreth fatit të vëllait të tij do të mbetet. Kjo është e vlefshme sidomos në kontekstin e shkakut të identifikuar të vdekjes siç tregohet në autopsi "një plagë me armë zjarri në pjesën e prapme të kokës".
73. Kjo pasiguri zbulohet se është edhe më e plotë duke pasur parasysh siç pretendohet paditurinë e plotë të Misionit rreth lëndës së vëllait të tij dhe mungesën e plotë të ndonjë hapi hetimor pas themelimit të Misionit në Kosovë.
74. I pyetur nga Paneli pse Misioni nuk kërkoi të kontaktojë me të afërmit e të zhdukurve, Misioni u përgjigj se nuk mund të kishte kontaktuar me të afërmit në të gjitha rreth 5,000 'rastet e personave të zhdukur', dhe se, për këtë arsye, nuk kërkoi që të kontaktonte të afërmit në këtë rast. Paneli e konsideron këtë shpjegim të pakënaqshëm. Edhe nëse vendimi i Misionit për të mos hetuar do të kishte qenë i pranueshëm, ai nuk e fuqizonte detyrimin e tij për të mbajtur të informuar të afërmit pasi ato pasqyrojnë dy detyrime të ndara që burojnë nga e njëjta e drejtë (të drejta). Në vend të kësaj, mungesa e informacionit nga ana e Misionit mund të ketë vazhduar të ushqejë shpresën e familjes se çështja përfundimisht do të çohet para drejtësisë, siç kishin të drejtë të prisnin.
75. Në këto rrethana, Paneli konsideron se shpërfillja e plotë nga Misioni e detyrimit të tij për të kryer një hetim mbi zhdukjen dhe vdekjen e Milivoje Vukmirovic-it, natyra e tij serioze dhe e vazhdueshme pavarësisht nga ekzistenca e provave paraprake të një krimi, e kombinuar me dështimin e Misionit për të komunikuar me të afërmit e të zhdukurve, përbën pikërisht faktorë të tillë të veçantë që garantojnë përfundimin se qëndrimi i Misionit ndaj ankuesit përbën shkelje të së drejtës së tij për mos t'iu nënshtruar trajtimit çnjerëzor, siç garantohet nga neni 3 i Konventës.

E drejta për mjet juridik

76. Kjo çështje pasqyron një realitet shumë më të gjerë dhe një problem më të madh institucional, të cilin Paneli e ka vërejtur në këtë dhe në rastet e tjera që janë paraqitur para tij. Regjistrimi i procedurave në këto raste sugjerojnë që shumica e rasteve të zhdukjes me forcë që datojnë që nga konflikti i Kosovës dhe pasojat e tij janë lënë të pa hetuara dhe të pazgjidhura. Ata së pari erdhën nën përgjegjësinë e Kombeve të Bashkuara. Pastaj i Misionit. Dhe tani tek autoritetet vendore, të Kosovës. Përkundër përfshirjes së autoriteteve të shumta gjatë dy dekadave, shumica e atyre rasteve kanë mbetur të pa hetuara ose në gjendje të paqartë. Si rezultat, viktimat kanë pasur pak drejtësi dhe të vërtetë, dhe pak shikueshmëri mbi atë që po bëhej nga ata me përgjegjësi për të vepruar për të mbrojtur dhe garantuar të drejtat e tyre.
77. Në çdo fazë, viktimat do të kishin të drejtë të besonin, të prisnin dhe të shpresonin që autoritetet e reja do të bënin më mirë se ai i mëparshmi. Ata duhet të jenë zhgënjyer shumë që shpresat e tyre nuk u realizuan. Shumica e rasteve të zhdukjes me forcë mbeten, në mënyrë të pabesueshme dhe të pafalshme, të pa hetuara. Fjalë për fjalë qindra prej tyre kaluan nëpër duart e Misionit pa u hetuara.

78. Kur u pyet për gjendjen aktuale të disa prej rasteve - përfshirë edhe rastin aktual - që kaluan 10 vjet nën përgjegjësinë e EULEX-it, Misioni tani iu referohet autoriteteve të Kosovës. Për një dekadë, Misioni kishte përgjegjësinë për të hetuar këto raste - përfshirë edhe rastin aktual - dhe nuk arriti ta bëjë këtë. Tani duhet të rregullojë pasojat e veprimeve dhe vendimeve të veta. Ai nuk mund t'i delegojë detyrimet e veta ndaj të drejtave të njeriut tek një palë e tretë.
79. Në këtë dritë, Paneli konsideron se Misioni ka shkelur dhe po shkel aktualisht një të drejtë tjetër të ankuesit, domethënë, të drejtën e tij për një mjet efektiv juridik siç garantohet, ndër të tjera, nga neni 13 i Konventës Evropiane të të Drejtave të Njeriut, neni 8 të Deklaratës Universale të të Drejtave të Njeriut dhe Neni 2 (3) të Paktit Ndërkombëtar për të Drejtat Civile dhe Politike. Shih gjithashtu *Kudla k. Polonisë*, Aplikacioni nr. 30120/96, Aktgjykim, 26 tetor 2000, në veçanti, par. 152.
80. Paneli fton shefin e Misionit të marrë në konsideratë me kujdes pasojat e këtyre gjetjeve dhe cilat masa duhet të vendosen për të siguruar një mjet efektiv juridik për shkeljen e të drejtave të ankuesit. Fakti që të drejtat e ankuesit janë shkelur për dy dekada, njëra prej të cilave nën përgjegjësinë e Misionit, duhet të justifikojë që hapat e ndërmarrë duhet të jenë të tillë që të pasqyrojnë peshën dhe kohëzgjatjen e këtyre shkeljeve, si dhe nevojën për efektivitet në rregullimin e atyre. Shih, përgjithësisht, *Kisha e Jezu Krishtit e Shenjtorëve të Ditëve të Mëvonshme kundër Mbretërisë së Bashkuar*, Aplikacioni nr. 7552/09, Aktgjykim, 4 mars 2014, në veçanti, par. 41; *Husayn (Abu Zubaydah) kundër Polonisë*, Aplikacioni nr. 7511/13, Aktgjykim, 24 korrik 2014, par. 540; *Kaya kundër Turqisë*, Aplikacioni nr. 158/1996/777/978, Aktgjykim, 19 shkurt 1998, par. 106; *Mahmut Kaya kundër Turqisë*, Aplikacioni nr. 22535/93, Aktgjykim, 28 mars 2000, në veçanti, par. 124.

Të ndryshme

81. Në një moment në gjysmën e dytë të vitit 2018, dosja e lëndës që i përkiste Milivoje Vukmirovic-it iu dorëzua institucioneve kompetente të Kosovës. Misioni vëren se ai mban një kapacitet ekzekutiv për të mbështetur Institutin e Mjekësisë Ligjore të Kosovës. Për më tepër, Misioni deklaroi se, megjithëse nuk mund të këshillojë institucionet e Kosovës për raste individuale, ai ofron rekomandime që adresojnë çështje sistematike dhe ai është suke mbështetur administrimin e hetimeve penale, si dhe sigurimin e trajnimit përkatës për Policinë e Kosovës.
82. Nuk ka asnjë tregues të një hetimi që ka filluar nga autoritetet vendore në lidhje me këtë lëndë.

PËR KËTO ARSYE, PANELI NJËZËRI

GJEN që Misioni ka shkelur të drejtat themelore të ankuesit, siç garantohet në nenet 2 (pjesë procedurale), 3 dhe 13 të Konventës Evropiane të të Drejtave të Njeriut;

MË TEJ GJEN se shkeljet janë serioze dhe të vazhdueshme dhe se ata, për këtë arsye, kërkojnë zbatimin e masave korrigjuese në përpjesëtim me ato;

FTON SHEFIN E MISIONIT, në veçanti, të marrë në konsideratë sa vijon:

- i. Të pranon shkeljen e të drejtave të ankesës nga ana e Misionit;
- ii. Të siguron një kopje të këtij vendimi për:

- a) organet përkatëse të Misionit,
 - b) autoritetet përkatëse politike në Bruksel dhe që mbulojnë çështje që lidhen me Kosovën, rajonin e Ballkanit, të drejtat e njeriut dhe sundimin e ligjit, dhe
 - c) autoritetet vendore kompetente për të hetuar këtë lëndë;
- iii. Të urdhëron që kjo lëndë të monitorohet nga organet kompetente të Misionit;
 - iv. T'i bëjë pyetje autoriteteve vendore kompetente se cilat hapa janë ndërmarrë, nëse ka pasur, për të hetuar këtë rast dhe cilat hapa të ardhshëm janë duke u planifikuar, dhe nëse nuk janë ndërmarrë hapa, pse jo;
 - v. Të kontaktojë me ankuesin për të gjetur një mënyrë për të korrigjuar shkeljen e të drejtave të tij.

PANELI KËRKON NGA MISIONI të raportojë mbi zbatimin e këtyre rekomandimeve dhe t' iu përgjigjur pyetjeve të tij sa më shpejt që është e mundur, deri më 30 nëntor 2021.

Për Panelin

Anna AUTIO
Kryesuese

Petko PETKOV
Anëtar